

2015.gada .aprīlī
Rīgā

Noteikumi Nr.
(prot. Nr. .§)

Prasības ar jonizējošo starojumu apstrādātai pārtikai un tās papildu marķējumam

Izdoti saskaņā ar
Pārtikas aprites uzraudzības likuma
4.panta otro daļu un 13.panta trešās daļas 3.punktu

1. Noteikumi nosaka obligātās nekaitīguma prasības ar jonizējošo starojumu apstrādātai pārtikai un papildu prasības tās marķējumam.

2. Noteikumi neattiecas uz:

2.1. pārtiku, kas pakļauta jonizējošajam starojumam, ko rada mērīšanas vai pārbaudes ierīces, ja absorbētā doza nav lielāka par:

2.1.1. 0,01 Gy (grejs), lietojot pārbaudes ierīces, kurās izmanto neitronus ar maksimālo enerģiju 14 MeV;

2.1.2. 0,5 Gy, lietojot pārbaudes ierīces, kas ģenerē rentgenstarojumu ar maksimālo enerģiju 10 MeV, vai mērīšanas vai pārbaudes ierīces, kas ģenerē cita veida jonizējošo starojumu ar maksimālo enerģiju 5 MeV;

2.2. pārtiku, kas paredzēta pacientiem, kuriem nepieciešams sterils uzturs, un kas ārsta uzraudzībā ir sagatavota, izmantojot jonizējošo starojumu.

3. Atļauts ievest, ražot un izplatīt tikai tādu ar jonizējošo starojumu apstrādātu pārtiku, kas atbilst šo noteikumu prasībām.

4. Pārtikas apstrādi ar jonizējošo starojumu veic juridiskā vai fiziskā persona (turpmāk – operators), kurai normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā Valsts vides dienesta Radiācijas drošības centrs ir izsniedzis speciālu atļauju (licenci) veikt pārtikas apstrādi ar jonizējošā starojuma avotiem. Pārtiku var apstrādāt, izmantojot tikai šādus jonizējošā starojuma avotus:

4.1. radionuklīdu ^{60}Co vai ^{137}Cs gamma starojumu;

4.2. iekārtas, kas ģenerē rentgenstarojumu, kura enerģija nepārsniedz 5 MeV;

4.3. iekārtas, kas ģenerē elektronus, kuru enerģija nepārsniedz 10 MeV.

5. Pārtikas apstrāde ar jonizējošo starojumu ir atļauta tikai šādos gadījumos:

- 5.1. ir pamatota tehnoloģiska nepieciešamība;
- 5.2. apstrāde neapdraud sabiedrības veselību;
- 5.3. apstrāde dod labumu patērētājam;
- 5.4. apstrāde netiek izmantota par aizstājēju labas ražošanas prakses, labas lauksaimniecības prakses vai labas higiēnas prakses ievērošanai pārtikas aprītē.

6. Pārtikas apstrādi ar jonizējošo starojumu var izmantot tikai šādiem mērķiem:

- 6.1. samazināt saslimstību ar pārtikas izraisītām slimībām, iznīcinot patogēnus mikroorganismus;
- 6.2. samazināt pārtikas bojāšanos, kavējot vai apturot pūšanas procesu un iznīcinot mikroorganismus, kas veicina bojāšanos;
- 6.3. samazināt pārtikas zudumus, kas rodas, attiecīgajai pārtikai priekšlaikus nogatavojoties, asnojot vai dīgstot;
- 6.4. attīrīt pārtiku no organismiem, kas ir kaitīgi augiem vai augu produktiem.

7. Operators nodrošina, lai pārtikas apstrāde ar jonizējošo starojumu atbilstu Apvienoto Nāciju Organizācijas Starptautiskās pārtikas un lauksaimniecības organizācijas un Pasaules veselības organizācijas (FAO/WHO) *Codex Alimentarius* Komisijas ieteiktā starptautiskā prakses koda par pārtikas apstarošanas procesu (FAO/WHO/CAC/RCP 19-1979, Rev.1-2003) prasībām.

8. Operators nosaka kopējo vidējo absorbēto dozu saskaņā ar šo noteikumu 1.pielikumu.

9. Pārtika, kuru atļauts apstrādāt ar jonizējošo starojumu, un maksimāli pieļaujamās kopējās vidējās absorbētās dozas noteiktas šo noteikumu 2.pielikumā. Apstarojot pārtiku ar jonizējošo starojumu vairākas reizes, nedrīkst pārsniegt maksimāli pieļaujamās kopējās vidējās absorbētās dozas.

10. Aizliegts ar jonizējošo starojumu apstrādāt pārtiku, ja tās sagatavošanā tiek izmantota ķīmiska apstrāde, kurai ir tāds pats mērķis kā apstrādei ar jonizējošo starojumu. Aizliegts ar jonizējošo starojumu apstrādāt izplatīšanai nederīgu pārtiku.

11. Ar jonizējošo starojumu apstrādātu pārtiku marķē saskaņā ar normatīvajiem aktiem par pārtikas produktu informācijas sniegšanu patērētājiem un fasētu pārtikas preču marķēšanu Marķējumā papildus norāda šādu informāciju:

11.1. norādi „apstarots” vai „apstrādāts ar jonizējošo starojumu”, kuru:

11.1.1. pievieno sastāvdaļas nosaukumam sastāvdaļu sarakstā, ja apstaroto

pārtiku izmanto kā sastāvdaļu;

11.1.2. pievieno sastāvdaļu sarakstam, ja apstaroto pārtiku izmanto kā kompleksās sastāvdaļas elementu, arī ja kompleksās sastāvdaļas saturs gala produktā ir mazāks par 25 %;

11.1.3. norāda kopā ar apstarotās pārtikas vai tās sastāvdaļas nosaukumu tieši uz tvertnes, kurā ir nefasēta apstarotā pārtika, vai uz tvertnei pievienotas etiķetes;

11.2. operatora nosaukumu un adresi vai reģistrācijas numuru, ja apstaroto pārtiku ir paredzēts izmantot pārstrādei, apstrādei vai pārtikas ražošanai.

12. Informāciju par pārtikas apstarošanu ar jonizējošo starojumu norāda pavaddokumentos.

13. Operators dokumentē informāciju par katra šo noteikumu 4.punktā minētā starojuma avota izmantošanu. Katrai apstarotās pārtikas partijai norāda:

13.1. pārtikas nosaukumu un daudzumu;

13.2. pārtikas partijas numuru;

13.3. ziņas par personu, kas pasūtījusi pārtikas apstrādi ar jonizējošo starojumu, un ziņas par personu, kas saņems šo pārtiku pēc apstrādes. Fiziskajai personai norāda vārdu, uzvārdu un adresi, juridiskajai personai – nosaukumu un juridisko adresi;

13.4. apstrādes datumu;

13.5. ziņas par iepakojuma materiālu, kas lietots pārtikas apstrādes laikā;

13.6. ziņas par pārtikas apstrādes procesa dozimetrisko kontroli un tās rezultātiem – minimālo un maksimālo absorbēto dozu, kā arī ziņas par jonizējošā starojuma avotu;

13.7. ziņas par šo noteikumu 1.pielikuma 3.punktā minētajiem absorbētās dozas mērījumiem.

14. Šo noteikumu 13.punktā minēto informāciju uzglabā piecus gadus.

15. Pārtiku, kas paredzēta apstrādei ar jonizējošo starojumu, iepako piemērotā materiālā.

16. Aizliegts ar jonizējošo starojumu apstrādātu pārtiku importēt no trešajām valstīm (valstīm, kas nav Eiropas Savienības dalībvalstis), izņemot gadījumus, ja apstrādi veicis atzīts operators. Atzīto operatoru saraksts ir publicēts Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī.

17. Šo noteikumu ievērošanas kontroli un uzraudzību atbilstoši kompetencei veic Pārtikas un veterinārais dienests un Valsts vides dienesta Radiācijas drošības centrs.

18. Pārtikas un veterinārais dienests nosūta Eiropas Komisijai ikgadējos

kontroles rezultātus.

19. Valsts vides dienesta Radiācijas drošības centrs nosūta Eiropas Komisijai ziņas par tiem operatoriem (nosaukums un adrese), kuriem izsniegtas speciālās atļaujas (licences) veikt pārtikas apstrādi ar jonizējošo starojumu, kā arī licenču kopijas un lēmumus, kas atceļ vai uz laiku aptur to darbību.

20. Valsts vides dienesta Radiācijas drošības centrs nosūta Eiropas Komisijai ikgadējos kontroles rezultātus, norādot apstrādātās pārtikas kategorijas un daudzumus un apstrādē izmantotās kopējās vidējās absorbētās dozas.

21. Atzīt par spēku zaudējušiem Ministru kabineta 2004.gada 20.aprīļa noteikumus Nr.323 „Obligātās nekaitīguma prasības ar jonizējošo starojumu apstrādātai pārtikai un papildu prasības tās marķējumam” (Latvijas Vēstnesis, 2004, 68.nr.).

Informatīva atsauce uz Eiropas Savienības direktīvām

Noteikumos iekļautas tiesību normas, kas izriet no:

1) Eiropas Parlamenta un Padomes 1999.gada 22.februāra Direktīvas 1999/2/EK par dalībvalstu likumdošanas tuvināšanu attiecībā uz pārtiku un pārtikas sastāvdaļām, kas ir apstrādātas ar jonizējošo radiāciju;

2) Eiropas Parlamenta un Padomes 1999.gada 22.februāra Direktīvas 1999/3/EK par Kopienas pārtikas produktu un sastāvdaļu, ko apstrādā ar jonizējošo starojumu, saraksta izveidi.

Ministru prezidents

L.Straujuma

Zemkopības ministrs

J.Dūklavs

2015.04.07. 15:02

931

E.Riekstiņš

67027354, Edgars.Riekstins@zm.gov.lv